

SÖYLEŞİ (*) / PROF. DR. KADİR ARICI (**)

■ Türk çalışma hayatının son kırk yılında yapılan yanlışlara da güzel şeylere de şahit olduk. Sendikalar sayesinde Türkiye'yi de, Türk çalışma hayatının gerçeğini de görme ve tanıma imkânımız oldu. Sağ olsunlar bizi üniversitede fildişi kulede bırakmadılar.

■ Sayın Hocam önce şunu sorarak başlamak istiyorum. Gazi Üniversitesi'nin bazı bölümlerinin yeni kurulan Hacı Bayram Veli Üniversitesi'ne aktarılmasını, yıllardan sonra bir sabah kalkıp kendinizi bu üniversitenin hocası olarak bulmanızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gazi Üniversitesi bölündüğünde, Gazi Eğitim'de öğrenci olmaya başladığım tarih itibarıyla 45, asistanlık itibarıyla de 38 yıllık Gazi'liydim. Dolayısıyla Gazi Üniversitesi'nin bölünme kararı benim için korkunç bir olaydı.

Gazi Üniversitesini bölme kararının hiçbir akli temeli yoktur,

(*) Prof. Dr. Kadir Arıcı ile söyleşiyi, dergimiz Genel Yayın Yönetmeni Dr. Naci Önsal gerçekleştirmiştir. / nacionsal@hotmail.com

(**) 1956 yılında Çankırı'da dünyaya geldi. Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. İlkokul Öğretmenliği ve İngilizce Öğretmenliği yaptı. Akademik kariyerine 1980 yılında Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi "Yönetim Bilimleri Fakültesi Sosyal Politika Bölümü"nde İş Hukuku Asistanı olarak başladı. İş ve sosyal güvenlik hukuku alanında 1985 yılında doktorasını tamamladı; 1997 yılında yardımcı doçent, 1991 yılında doçent, 1997 yılında profesör oldu. Üniversitede Bölüm Başkanlığı, Merkez Müdürlüğü, Enstitü Müdür Yardımcılığı, Dekanlık; Üniversite dışında ise Etibank Genel Müdürlüğü I. Hukuk Müşavirliği, Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü gibi idari görevler; Kamu Görevlileri Uzlaştırma Kurulu Üyeliği ve resmi arabuluculuk, Yüksek Hakem Kurulu üyeliği gibi görevlerde bulundu. İş ve sosyal güvenlik hukuku alanında yayınlanmış beş kitabı ve çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Halen Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi olarak görevini sürdürmektedir. / kadirarici@gmail.com

tam anlamı ile bir akıl tutulmasıdır. Tepeden inme bir karar alınmış ve Gazi Üniversitesine büyük bir darbe vurulmuştur. Bu kararı alanların ne Gazi mezunlarına ne de Gazi mensuplarına hiç bir saygısı yoktur. Kıymetli bir halıyı böldüklerinde iki kıymetli halıya sahip olacaklarını zannediyorlar ne yazık ki.

Biz "Ankara'ya Hacı Bayram Veli adıyla yeni bir üniversite kurun ancak bizi bölmeyin" diye feryat ettik. Sesi-mizi sağır sultan duydu ancak TBMM duymadı. Hacı Bayram Bölgesindeki mevcut üniversitenin adı değiştirilerek de bu gerçekleştirilebilirdi. Seçimle iktidar olanların seçmeni dinleme gibi bir duyarlılıkları ne yazık ki hiç kalmadı. Zaman içinde bu bölünmenin yanlışlığı anlaşılacak tabii ki, hatta bölünmeye duyarsız kalıp ses vermeyenler de sessiz kalmalarının vebalini çekeceklerdir.

■ İş hukuku mu, sosyal güvenlik hukuku mu desem, kendinizi hangisine daha yakın hissediyorsunuz?

Benim sosyal güvenlik konusuna girişim rahmetli hocam Prof. Dr. Kamil Turan'ın talebi üzerine olmuştur. Sosyal güvenlik hukuku derslerini, kendilerini kırmamak için kabul etmiştim. O dönemde sosyal güvenlik teorisi, sosyal güvenlik hukuku ve sosyal güvenlik uygulaması dersleri vardı. Bu alana başlangıçta kerhen de olsa çok emek verdim. Başlarda çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümünde kendimi sosyal güvenliğe daha yakın hissediyordum. Son sekiz yıldır da iş hukuku dersleri ağırlıklı çalışma ile belli bir dengeye geldi. Ancak ben kişi olarak sosyal adalet, sosyal yardımlaşma ve dayanışma konularına duyarlı bir kişiyim.

■ **Sizin üniversite içinde ve dışında idari görevleriniz de oldu. Bu idari görevlerin bir akademisyenin çalışmalarını nasıl etkilediğini anlatır mısınız?**

Üniversite içinde bölüm başkanlığı, enstitü yönetim kurulu üyeliği, enstitü müdür yardımcılığı, dekanlık, senato üyeliği gibi çeşitli görevlerde bulundum. Üniversite dışında ise hukuk müşavirliği, genel müdürlük gibi görevlerim oldu. Otuz sekiz yıldır akademik hayatta çalışmalarımı sürdürmekteyim. Bu idari görevler şüphesiz kişiye büyük bir tecrübe ve bilgi birikimi sağlamakta. Ama diğer yandan üniversitede yöneticilik yapmak bir akademisyen için büyük zaman kaybına yol açıyor, bilimsel çalışmalarınıza daha az zaman ayırabiliyorsunuz. Bilimsel bakımdan kayıplarınız oluyor. Bu sebeple üniversitede bir akademisyen için idareciliği tam anlamıyla "kutsal bir hamallık" olarak değerlendiriyorum.

■ **Benim gibi pratik yönü ağırlıklı kişilerin üniversitede sınavsız konferans dersler vermesini, ilgi duyan öğrencilerin bu derslere katılmasını nasıl değerlendirirsiniz?**

Uygulama ile teori birbirlerini desteklemelidir. İyi bir uygulama iyi bir teorik temele dayanmalıdır. Sağlam bilimsel teorik temeli olmayan bir uygulamanın başarısı da tam olmaz. Edindiğimiz bilgile-

rin uygulaması hakkında ne kadar bilgimiz ve tecrübemiz olursa o alanı o kadar daha iyi anlar, daha iyi öğrenir, daha başarılı oluruz. Bu sebeple başarılı uygulamacıların, idarecilerin zaman zaman üniversitede konferanslar vermesi, derslere katılması, bilgilerini öğrenciler hatta ve hatta akademisyenlerle paylaşması öğrencilerin yetişmesine, üniversite eğitimine önemli ölçüde katkı sağlar. Bu tür uygulamaların faydalı olacağına inanıyorum.

■ **Sendikalar Kanunu'nun "ek madde 2"de yapılan değişiklik ile ilgili yorumunuz nedir?**

Bu kanun değişikliği ile daha önceleri yerleşik bir uygulama kanuni bir elbiseye büründürülmektedir. Şöyle ki, daha önceki dönemlerde uzun yıllar kamu toplu iş sözleşmelerinde, sözleşmenin bağlanması bakımından kritik konularda konfederasyon yetkileri ile kamu işvereni adına hükümet yetkilileri bir protokol yaparlardı. Kamu toplu sözleşme protokolü adı verilen bu protokol ile taraflar toplu menfaat uyuşmazlığını çözmek için belli konularda mutabakat sağlanırdı. Bu mutabakat bu alanda süren bütün toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü için bir anahtar görevi yapardı.

Anlaşıldığı kadarıyla bu düzenleme ile yeni adı ile "Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Anlaşma Protokolü"

adı verilen bu protokole resmiyet kazandırılmaktadır. Dolayısıyla hükümet ile kamu kurum ve kuruluşlarında örgütlü sendikaların üye oldukları konfederasyonlar arasında önce Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Anlaşma Protokolü imzalanacak daha sonra da sendikalar bu protokolü dikkate alarak işkolu seviyesinde toplu iş sözleşmelerini bağtlayacaklardır.

Düzenleme ile konfederasyonlara "Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Anlaşma Protokolü" imzalama yetkisi vermektedir. Bu protokol gerçek ve hukuki anlamda "Kamu Çerçeve Toplu İş Sözleşmesi" niteliğindedir. Çünkü protokol ile işçilerin "mali ve sosyal haklarını" belirlemek maksadını taşıyan bir protokolle karşı karşıya bulun-

maktayız. Dolayısıyla bir anlamda normatif hükümler protokolün konusudur. Protokolün taraf konfederasyona üye sendikaları bağlayıcı olma niteliği, taraf konfederasyona üye sendikaların, toplu sözleşme yapma hakkını sınırlandıran bir düzenlemedir. Şu halde taraf konfederasyona üye sendikalar ancak bu protokolle bulunmayan hususlarda ve bu protokole aykırı olmamak şartıyla bir toplu sözleşme yapabileceklerdir. Bu düzenleme sendikaların bağımsızlığı, sendika konfederasyon ilişkileri, toplu sözleşme ve sendika hürriyeti konuları ile ilgili olmak üzere pek çok alanda tartışma götürür meselelere kapı açan bir düzenlemedir.

■ Bize bir anınızı anlatır mısınız?

Hatıralarımız dizi dizi. Türk endüstri ilişkileri alanında anlatılabilecek pek çok hatıralar mevcut. Türk endüstri ilişkileri sisteminde bu yıl bittiğinde 40 yılını doldurmuş bir akademisyenlik hayatımız var. Sendika üyesi işçilerin sendikaya ödedikleri aidatlarını ne zaman geri alabilecekleri sorularına muhatap olduğumuz gibi; 12 Eylül döneminde toplu iş sözleşmeleri yenilenirken dönemin Yüksek Hakem Kurulu Başkanı olan Yargıtay 9. Hukuk Dairesi Başkanı rahmetli Naci Varlık için, "Bu ölmedikçe bize kurtuluş yok" diyen işçilerle de karışlaştık.

Avrupa'dan işçi emeklisi olarak dönen ve kasabasında belediye başkanı seçilen belediye başkanının, belediyenin mevcut iki işçisini zorla sendikaya üye olmaya zorlaması, sonrasında ise sendika yönetiminin lakayt tavrı karşısında, sendikacıları bir daha belediye kapısından sokmayan belediye başkanını da gördük ki bu olayda yetkili sendika tarafından büyükşehir için yapılan toplu sözleşme metni, teklif taslağı olarak küçük bir kasaba belediyesine nasıl olsa

tartışacağız düşüncesiyle gönderilmiştir.

Hatta belediye başkanlığı için tekrar aday olmayacak belediye başkanının giderayak işçilere toplu iş sözleşmesi ile büyük bir zam verdiğini, daha sonra da parti zorlaması ile yeniden aday olup seçildiğinde yeni toplu pazarlık sürecinde ne kadar zor durumda kaldığına da şahitlik ettik.

Asistanlığım döneminde bir sendika eğitim uzmanının yanlışı yönlendirmesiyle gece yarısı elimde bir çanta ile Çerkezköy sapağında yapayalnız kaldığım, sonrasında da bir kimyasal gübre kamyonunun şoför mahallinde Çerkezköy'e gidebildiğim bir anım da oldu. Kamyon şoförünün, "Arkadaş sen kelli felli bir adama benziyorsun bu saatte bu sapakta ne arıyorsun sorusunu!" hiç unutamıyorum.

Son olarak şunu ifade etmeliyim ki, endüstri ilişkileri sistemi içinde Türk çalışma hayatının son kırk yılında yapılan yanlışlara da güzel şeylere de şahit olduk. Sendikalar sayesinde Türkiye'yi de Türk çalışma hayatının gerçeğini de görme ve tanıma imkânımız oldu. Sağ olsunlar bizi üniversitede fildişi kulede bırakmadılar.